

ג. העוסק בתורה לשמה – משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה... (ר' אלכסנדר); – כאילו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה... (רב); – אף מגין על כל העולם כולו (ר' יוחנן); – אף מקרב את הגאולה (לוי).
ועוד זוכה לדברים הרבה, כמו ששנינו בפרק 'קנין תורה'.

ד. כל המלמד את בן חברו תורה – מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו... (ריש לקיש); – כאילו עשאו לדברי תורה (ר' אלעזר); כאילו עשאו לעצמו (רבא).
כל המעשה את חברו לדבר מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו (ר' אבהו).
היה רבי מאיר אומר: הלומד תורה ואינו מלמדה – זהו דבר ה' בזה.
'הכותב או מבאר אותה למען המשכילים יבינו והתלמידים יעמדו על האמת ויוסיפו לקח טוב – אין למוד גדול מזה ואין כבוד לתורה גדול ממנו' (לשון ריעב"ץ).

ה. היכי דמי אפיקורוס – יש אומרים: המבזה תלמידי חכמים. וי"א: המבזה חברו בפני תלמידי חכמים. וי"א: כגון אלו האומרים, מה מועילים לנו תלמידי החכמים, להם עצמן הם קורין ושונין ולא לנו, (ואינם יודעים שהעולם מתקיים עליהם). וי"א: אפילו זלזול קל בת"ח, כגון תלמיד שאמר לפני רבו 'כך אמרנו שם' ולא אמר 'כך אמר מר', או כגון האומר 'לא חדשו לנו החכמים על הכתוב בתורה'. או כגון: 'הני רבנן'.

ו. 'מגלה פנים בתורה' – יש אומרים: היינו מבזה ת"ח. וי"א: מבזה חברו בפני ת"ח. וי"א: האומר שעסק התורה אינו מועיל לעולם. וי"א: זה הדורש בתורה דרשות של דופי, כדרך שעשה מנשה.

דף ק

ט. א. מה ענינו וענשו של הקורא בספרים החיצונים?

ב. האם מותר לקרוא בספר 'בן סירא'?

ג. אלו לקחי חכמה ודרך ארץ מספר בן סירא מוזכרות בסוגיא?

א. רבי עקיבא אומר: הקורא בספרים החיצונים אין לו חלק לעולם הבא. ופרשו בברייתא: ספרי צדוקים. פרש"י: שכופרים בא-ל חי. והרי"ף פרש: בספרים שפרשו התנ"ך על פי דעתם ולא סמכו על מדרש חכמים, כי בדבריהם יש צד מינות. ואפילו בדברי חכמה ודברים טובים שבהם אסור לקרות.
נחלקו הדעות אודות קריאה בספרי מינים [על ידי גדולים שקדמה יראתם לחכמתם] כדי להבין ולהורות.

ב. רב יוסף אסר לקרוא בספר בן סירא. ודוקא בדברי הבל ורעות רוח שבו, כמו 'זלדקן-קורטמן, עבדקן-סכסן...', אבל הדברים טובים שבו – אף דורשם ברבים.

ג. אמרות חכמה מספר בן סירא המובאים בסוגיא:

לא תינטוש גילדנא מאודניה דלא ליזיל משכיה לחבלא, אלא צלי יתיה בנורא ואיכול ביה תרתין גריצים.
(תרגום: אל תפשיט דג מאוזנו, שלא ילך עורו לאיבוד, אלא צלהו באש ואכול בו שתים חלות). אם

כפשוטו – הרי כאן איסור בל תשחית האמור בתורה. ואם כמדרשו, מדת דרך ארץ שמענו שלא לבעול
שלא כדרכה (שאין הגון לאדם לשנת את דרכו. רש"י); –
בת לאביה – מטמונת שוא; מפחדה לא יישן בלילה. בקטנותה – שמא תתפתה. בנערותה – שמא תזנה.
בגרה – שמא לא תינשא. נישאת – שמא לא יהיו לה בנים. הזקינה – שמא תעשה כשפים; –
לא תעיל דויה בלבך דגברי גיברין קטל דויה – אל תכניס דאגה בלבך, שגבורי גבורים הרגה הדאגה.
[וכבר אמר שלמה המלך בחכמתו דאגה בלב איש ישחנה – רבי אמי ורבי אסי, אחד אמר: ישחנה מדעתו
ואחד אמר ישחנה לאחרים]; –
מנע רבים מתוך ביתך, ולא הכל תביא אל ביתך (אפילו אותם שאתה מתעסק עמהם לא תביאם תדיר
לביתך. רש"י); –
רבים יהיו דורשי שלומך. גלה סודך לאחד מאלף; –
משוכבת חיקך שמור פתחי פיך; –
אשה טובה – מתנה טובה, בחיק ירא אלקים תנתן. אשה רעה – צרעת לבעלה, מה תקנתו? יגרשנה מביתו
ויתרפא מצרעתו;
אשה יפה – אשרי בעלה, מספר ימיו כפלים;
העלם עיניך מאשת חן פן תלכד במצודתה, אל תט אצל בעלה למסוך עמו ויין ושכר כי בתואר אשה יפה
רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה;
רבים היו פצעי רוכל (שעסקו עם הנשים בתכשיטיהן, ופעמים מוצאו בעלה מתיחד עם אשתו ומכהו
ופוצעו);
המרגילים לדבר ערוה – כניצוץ מבעיר גחלת (רש"י): כשביב המבעיר את הפחם כך כל אשר להם כלה
והולך). ככלוב מלא עוף כן בתיהם מלאכים מרמה.
אל תצר צרת מחר כי לא תדע מה ילד יום, שמא למחר איננו ונמצא מצטער על עולם שאינו שלו.
כל ימי עני רעים. בן סירא אומר: אף לילות; בשפל גגים וגו ובמרום הרים כרמו, ממטר גגים לגגו ומעפר
כרמו לכרמים.

דפים ק – קא

ר.י. כל ימי עני רעים וטוב לב משתה תמיד – כיצד דרשו החכמים מקרא זה?

כל ימי עני רעים וטוב לב משתה תמיד. מקרא זה דרשוהו החכמים בפנים שונות;
– על בעלי תלמוד (שקשה ללמדו מרוב קושיות וסוגיות) ובעלי משנה (הנוחה ללמוד). ורבה פירש להפך;
– על מי שיש לו אשה רעה ושיש לו אשה טובה (רבי חנינא);
– אסטניס ומי שדעתו יפה (רבי ינאי);
– רחמני ואכזרי (רבי יוחנן);
– מי שדעתו קצרה ומי שדעתו רחבה (רבי יהושע בן לוי).
'כל ימי עני רעים' – אפילו שבתות וימים טובים, כדשמואל שאמר שינוי וסת תחילת חולי מעיים (אף
עני האוכל בשבתות ובימים טובים מעדנים שאינו רגיל בהם, רע לו).